
9.8 સંદર્ભ અને વિશેષ વાંચન (Reference and Further Reading)

“Library Management Software : LIBSYS 7 & KOHA”, Planner 2014 Dibrugarh, 319-324.

“Egunjobi, R. A. and Awoyemi, A. A. (2012)”, Library Automation with Koha”, Library Hi Tech News, 3, 12-15.

<http://wuverussolutions.biz/web/content/documentation> (Retrieved and Accessed : 15/03/2020)

Compurative Study of Softwares Available in the Indian Menhat for Library Automotion OESIDOC Bulletin of Information Technology. 15(3), 3-12.

<http://www.inflibnat.ac.in/soul/> (Retrieved and Accessed :: 15/03/2020)

Pate, D. R. and Bhangava, Ruchnal (1995)

- **ઓપેક (OPAC) :** ઓનલાઈન પબ્લિક એક્સેસ કેટલોગનું ટૂંકું નામ છે ઓપેક. ઓપેક એ સ્વચાલિત સૂચિ પદ્ધતિ છે. સૂચિ મશીન વાંચી શકે તેવા સ્વરૂપમાં સંગ્રહાયેલી હોય છે અને તે ઓનલાઈન મેળવી શકાય છે. તેમાં સામાન્ય રીતે લેવડ-દેવડની માહિતી, ઓનલાઈન આરક્ષણ અને ગ્રંથાલય સમાચાર જેવી વિવિધ વધારાની સૂચનાઓ પૂરી પડાય છે.
- **નેટવર્કિંગ (Networking) :** એવી પદ્ધતિ જેમાં કોમ્પ્યુટર ભૌતિક રીતે જુદાં હોય છે પણ ટેલિકોમ્યુનિકેશનથી જોડાયેલાં હોય છે, જે વ્યાવસાયિક ધોરણે અથવા અનૌપચારિક ગોઠવણી દ્વારા સંસાધનને વહેંચવાની પરવાનગી આપે છે.
- **પરિક્રમણ (Circulation) :** ઉપભોક્તાને ગ્રંથની લેવડ-દેવડની પ્રક્રિયા અને સંચાલન, ગ્રંથ આરક્ષણ કરવું અને ચોક્કસ કારણસર ગ્રંથને રોકવા વગેરે પાસાં પરિક્રમણ સાથે સંકળાયેલાં છે.
- **પ્રાપ્તિ (Acquisition) :** ગ્રંથાલયમાં ખરીદી દ્વારા, ભેટ દ્વારા અથવા અદલા-બદલી (હસ્તાંતરણ) દ્વારા મેળવાયેલાં બધાં જ પ્રકારનાં સાધન-સામગ્રીનાં તમામ પાસાં પરિગ્રહણ સાથે સંકળાયેલાં છે. વિનંતીના તબક્કેથી લઈને તે સાધન-સામગ્રીને સૂચિકરણ સુધી મોકલવા સુધીનાં. બજેટ સંબંધી પ્રક્રિયા પણ પરિગ્રહણના ક્ષેત્રમાં સમાયેલી છે.
- **માર્ક સ્વરૂપ (MARC Format) :** આ ફોર્મ વાઙ્મયસૂચિ ગત ડેટાને મશીન વાંચી શકે તેવા વિશ્વભરમાં સ્વીકારાયા હોય તેવા પ્રમાણભૂત સ્વરૂપમાં પૂરા પાડવા માટે વિકાસવાયેલું છે.
- **વાઙ્મયસૂચિગત ડેટાબેઝ(Bibliographic Database) :** વાઙ્મય માહિતીમાંથી બનાવાયેલાં રેકોર્ડ ધરાવતો ડેટાબેઝ છે. સંબંધિત વસ્તુને શોધવા અને તે કઈ જગ્યાઓ છે તે જાણવા તેની રચના કરાઈ છે.
- **યુનિયન કેટલોગ(Union Catalogue) :** એવી સૂચિ જે ગ્રંથાલયના જુદાં જુદાં વિભાગોના અથવા એક કરતાં વધારે ગ્રંથાલયોના જથ્થા (Stock)ની સૂચિ અથવા સ્થળ દર્શાવે છે.
- **સંસાધન ભાગીદારી (Resource Sharing) :** ગ્રંથાલયો વચ્ચેની અરસપરસની મદદ માટેની સહકારી ભરી ગોઠવણ અને કાર્યોની બાંહેધરી જ્યાં સાધનોની વહેંચણી અથવા કિંમતનું વિભાજન લાભદાયક અને અસરકારક હોય છે.
- **સામયિક નિયંત્રણ (Serial Control) :** સામયિક પર એવાં પ્રકાશનો સૂચવે છે જે પુનરાવર્તન આધારિત ક્રમાનુસાર ભાગમાં બહાર પાડે છે, મોટાભાગે, પણ જરૂરી નથી કે ચોક્કસ સમયાંતરે અને હંમેશાં આંકડાકીય અથવા સમયની મર્યાદામાં બહાર પડે. સામયિક નિયંત્રણપદ એવાં કાર્યોને દર્શાવે છે, જે ગ્રંથાલયમાં સામયિકના સંગ્રહની મેળવણી અને સંચાલનમાં મદદ કરે છે.
- **સોફ્ટવેર (Software) :** સોફ્ટવેર પદ સામાન્ય રીતે પ્રોગ્રામનો પ્રકાર અથવા સૂચનાઓની યાદી રજૂ કરે છે જેની કોમ્પ્યુટર પદ્ધતિને જરૂરી પ્રક્રિયાઓ કરવા સક્ષમ બનાવવા માટે જરૂર પડે છે.

9.5 સારાંશ (Summary)

આ એકમમાં ગ્રંથાલયના આંતરિક કાર્યોના સ્વ-સંચાલન માટે વાપરી શકાય તેવા ત્રણ સોફ્ટવેર પેકેજિસ રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કરાયો છે. અહિં રજૂ કરાયેલ સોફ્ટવેર પેકેજિસ ફક્ત ઉદાહરણ તરીકે રજૂ કરાયાં છે. આમ, નિર્દેશિકાઓમાંથી આ સોફ્ટવેર પેકેજિસ વિષેની સંપૂર્ણ માહિતીની વિગતો મેળવી શકો છો. આ એકમોમાં રજૂ કરાયેલી માહિતી સોફ્ટવેર અંગે મૂલ્યાંકન કરવામાં મદદ થશે અને વિશેષતાઓ વિશે જ્ઞાન પ્રાપ્ત થશે.

9.6 તમારી પ્રગતિ ચકાસોના ઉત્તરો (Answer of Self-check Exercise)

1. NewGenLib વર્ષ 2005 માં વિકસાવવામાં આવ્યું.
2. Onlilne Public Access Catalouge
3. 2003 પછી કોહાને ત્રણ વાર અપડેટ કર્યું છે.
4. અપોય પર્લ અને માપ એસ્ક્યુઅલ
5. જૂન 2016 માં તેની 3.22.08 મી આવૃત્તિ તૈયાર થઈ છે.
6. કોહા લગભગ 47 ભાષામાં ઉપલબ્ધ છે.
7. ન્યુઝીલેન્ડ
8. કોહાના વર્તમાન પ્રોજેક્ટને લીડર પેટ્રીક આઈલર સ્પોન્સર કરે છે.
9. કોહાના પ્રથમ સંસ્કરણ ઈ.સ. 1999 માં વિકસાવવામાં આવ્યું.
10. સોલનું નવું સંસ્કરણ SOUL 2.0 નામે ઓળખાય છે.
11. Software for University Library.
12. સોલનું સોફ્ટવેર પ્રથમ સંસ્કરણ 2000 ના રિલિઝ થયું હતું.
13. Acquisition, Catalogue, Circulation, OPAC, Serial Control, Administration
14. Koha administratio, Cataloguing, Acquisition, Circulation, Serial, OPAC, Member
15. Acquisition, Cataloguing, Circulation, Serial Control, Administration etc.

9.7 ચાવીરૂપ શબ્દો (Key Words)

- હાર્ડવેર (Hardware) : કોમ્પ્યુટર પદ્ધતિનાં ભૌતિક સાધનો માટે હાર્ડવેર પદ ઉપયોગમાં લેવાય છે.
- ઈન્ટિગ્રેટેડ સોફ્ટવેર (Integrated Software) : ગ્રંથાલય પદ્ધતિના પરિપ્રેક્ષ્યમાં એવું સોફ્ટવેર જે ગ્રંથાલય સંચાલનની તમામ આંતરિક પ્રવૃત્તિઓની બહોળી વિવિધતા પૂરી પાડે. તેના મોડ્યુલ્સમાં સામાન્યપણે સૂચિકરણ, પરિગ્રહણ, પરિભ્રમણ, ઓપેક, આંતર-ગ્રંથાલય લેવડ-દેવડ અને સામયિક નિયંત્રણનો સમાવેશ થાય છે. ઈન્ટિગ્રેશન પદ એવું દર્શાવે છે કે પદ્ધતિના બધાં ફંક્શનો એક જૂથ ડેટા તરીકે કાર્ય કરે તે જ રેકોર્ડ જેમ સૂચિકરણ માટે વાપરી શકાય તેમ પરિક્રમણ માટે વાપરી શકાય, તેમજ ઉપભોક્તાને મેળવવા માટે અને પરિગ્રહણ માટે પણ વાપરી શકાય.

11. સોલ (SOUL) નું પૂરું નામ શું છે ?

.....
.....

12. સોલનું સોફ્ટવેર પ્રથમ સંસ્કરણ _____ ના રિલિઝ થયું હતું.

.....
.....

13. SOUL ના મોડ્યુલ્સ જણાવો.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

14. કોહાના મોડ્યુલ્સ જણાવો.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

15. ન્યુજેનબિલના મોડ્યુલ્સ જણાવો.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

16. કોહા, સોલ અને ન્યુજેનબિલના મોડ્યુલની વિસ્તૃતથી ચકાસણી કરો.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

તમારી પ્રગતિ ચકાસો

નોંધ : i. નીચે આપેલ જગ્યામાં તમારો ઉત્તર લખો.

ii. એકમના અંતે આપેલ ઉત્તર સાથે તમારો ઉત્તર ચકાસો.

1. NewGenLib વર્ષ _____ માં વિકસાવવામાં આવ્યું.

.....
.....

2. OPAC નું પૂરું નામ શું છે ?

.....
.....

3. 2003 પછી કોહાને _____ વાર અપડેટ કર્યું છે.

.....
.....

4. કોહા હાલ સેના પર નિર્ભર થઈ શકે છે ?

.....
.....

5. જૂન 2016 માં તેની _____ મી આવૃત્તિ તૈયાર થઈ છે.

.....
.....

6. કોહા લગભગ _____ ભાષામાં ઉપલબ્ધ છે.

.....
.....

7. કોહા સોફ્ટવેર મૂળ ક્યાં વિકસિત કરવામાં આવેલું છે ?

.....
.....

8. કોહાના વર્તમાન પ્રોજેક્ટને _____ સ્પોન્સર કરે છે.

.....
.....

9. કોહાના પ્રથમ સંસ્કરણ ઈ.સ. _____ માં વિકસાવવામાં આવ્યું.

.....
.....

10. સોલનું નવું સંસ્કરણ _____ નામે ઓળખાય છે.

.....
.....

9.4.5 સિરિઅલ મેનેજમેન્ટ (Serial Cant.) :

ન્યુજેનલિબ સિરિઅલના સંપાદન, સૂચિબદ્ધ અને વ્યવસ્થાપન માટે સંપૂર્ણ ઉકેલ પૂરો પાડે છે. સિરિઅલ મેનેજમેન્ટ એ ગ્રંથાલયનાં ખૂબ જ મુશ્કેલ કાર્યોમાંનું એક છે જે ન્યુજેનલિબ દ્વારા સંચાલિત છે. લવાજમ માટે મંજૂર શ્રેણીઓની સંપૂર્ણ સૂચિ ઉમેરી શકાય છે. આ લવાજમનો ઓર્ડર આપી શકે છે અથવા રદ પણ કરી શકાય છે. રસીદો પ્રાપ્ત થાય છે. ચૂકવણીની પ્રક્રિયા પણ થાય છે. વિલંબિત મુદ્દાઓ, પ્રાથમિક સમસ્યાઓ અને સપ્લિમેન્ટની સંખ્યા વચ્ચે ગુંચવણો ઉભી થતી નથી. આ માટે સૂચિ પણ તૈયાર થાય છે. આમ, તે ગ્રંથાલયનો વર્કલોડ પણ ઘટાડે છે. આપમેળે મેઈલ પણ શક્ય છે. જે વિકેતા કે પ્રકાશનને ઓટોમેટિક મેઈલ કરે છે.

9.4.6 વહીવટ (Administration) :

આ ન્યુજેનલિબનું મુખ્ય મોડ્યુલ છે. સોફ્ટવેર ઈન્સ્ટોલ કર્યા પછી લાયબ્રેરી અને સંગઠનના માળખા મુજબ વિવિધ મૂલ્યો સેટ કરવા પડે છે. પરિણામોમાં લયકતાના કારણે સંશોધન, શૈક્ષણિક અને જાહેર પુસ્તકાલયો માટે તે ખૂબ જ સુસંગત બનાવે છે. ગ્રંથાલયમાં વપરાશકર્તાઓ, લાયબ્રેરી સામગ્રી, પેટ્રોન, વિશેષ અધિકાર, વિકેતાઓ વિગતો, જાહેર રજાઓ, રૂપાંતરણ દર, નાણાકીય વર્ષ, ફાળવેલ બજેટ વગેરે માટે નિયમો સેટ કરી શકે છે. ઘણાં વિકલ્પો પૂર્વ ગોઠવેલા છે જમકે સામગ્રીનો પ્રકાર, કેટલોગ, ટેમપ્લેટ વગેરે.

9.4.7 અન્ય ઉપયોગિતાઓ :

ઉપરોક્ત ચર્ચા મોડ્યુલ ઉપરાંત ન્યુજેનલિબ યુટિલિટીમાં કેટલાંક ઉમેરાઓ પ્રદાન કરે છે જે એક અનન્ય સોફ્ટવેર બનાવે છે અને તેને વધુ ઉપયોગી સોફ્ટવેર બનાવે છે. આ ઉપયોગિતાઓનો ઉપયોગ કરીને લાયબ્રેરી તેના કાર્યના ભારને સરળ બનાવી શકે છે.

❖ ઈ.ઓ.ડી. :

આ ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ ઉપયોગી સુવિધા છે જેમાં SMS દ્વારા ઉપયોગકર્તા તેમજ સીરીયલ વિકેતાઓ રિમાઈન્ડર્સ મોકલવું વગેરે આ વપરાશની પ્રવૃત્તિઓને એક તરફ લઈ જાય છે. આ સોફ્ટવેર આપમેળે પૂર્વરૂપરેખાંકિત સમયે ઈ.ઓ.ડી. પ્રક્રિયા શરૂ કરે છે. જે સર્વરની સ્પીડ બચાવે છે.

❖ ડેસ્કટોપ રિપોર્ટ્સ :

અહેવાલ લોન્ચ કરીને પુસ્તકાલય પરિભ્રમણ સૂચિબદ્ધ, સભ્યો, પુસ્તકાલયોનો વપરાશ, બજેટનો વપરાશ, પ્રવેશ નોંધણી, સબસ્ક્રાઈબ કરેલ સામયિકોની સૂચિ જેવા ઘણાં રિપોર્ટ બનાવી શકે છે.

❖ નોલેજ મેનેજમેન્ટ :

ન્યુજેનલિબમાં સ્ટાફની પ્રોફાઈલ બનાવવા માટે વિશિષ્ટ સુવિધા છે. જેમાં સામાન્ય વપરાશકર્તા તરીકે જરૂરી વિગતો સામેલ છે પણ વપરાશકર્તાની કુશળતાને અનુક્રમિત કરે છે. આ ઉપયોગિતા દ્વારા તમામ કુશળતા અનુભવ, રસ પ્રકાશનો સોફ્ટવેરમાં અનુક્રમિત કરી શકાય છે જેથી લાયબ્રેરીના ઉપયોગકર્તાઓ સ્ટાફની કુશળતાનો લાભ મેળવી શકે.

❖ નિષ્કર્ષ :

ઉચ્ચ સ્તરના ટેકનોલોજી અને આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણોની મદદથી ન્યુજેનલિબ સોફ્ટવેરે ટૂંક સમયમાં જ ગ્રંથાલય આધુનિકરણ માટે એક વિખ્યાત ઓપ સોર્સ સોફ્ટવેર તરીકે ખ્યાતિ પ્રાપ્ત કરી છે. આ સોફ્ટવેર દરેક ગ્રંથાલયમાં ફીટ થઈ શકે છે. તેમાં લગભગ બે મહિને નવું પ્રકાશન આવે છે. તે તેની ત્રુટિ જલ્દીથી ઉકેલીને આપે છે.

આધારિત છે. જ્યારે ઓનલાઈન પબ્લિક એક્સેસ કેટલોગ વેબ દ્વારા એક્સેસિબલ છે. જેમકે ગ્રંથસૂચિ વર્ણન આઈએમબીડી, ઓએઆઈ, પીએમએચ, પ્રોટોકોલ, ઝેડ 39.50, ડબ્લિન કોર યુનિકોડ, જેવાં આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણો સાથે સુસંગત છે.

9.4.1 લાક્ષણિકતાઓ – સુવિધાઓ :

- જાવા ટેકનોલોજી સંપૂર્ણ વેબ આધારિત એપ્લિકેશન.
- આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણો જેમકે MARC 21, MARC-SML, Z39.50 સાથે સુસંગત છે.
- બધાં જ સર્વિસ સોફ્ટવેર Free અથવા open access છે.
- Windowના કોઈપણ સંસ્કરણ તેમજ Linux પર ચલાવવા માટે સુસંગત છે.
- ભારતીય તેમજ વિદેશી ભાષાને ટેકો આપવા તેમજ સરળતાથી વિસ્તૃત છે.
- આર એફ આઈ ડી સુસંગત
- ઓટોમેટેડ મેઈલ /ઈન્સ્ટન્ટ મેસેજિંગ સોફ્ટવેરના વિવિધ કાર્યો એકીકૃત છે.
- તૈયાર ફોર્મેટમાં ફોર્મ અને પત્ર ઉપલબ્ધ છે.
- ડિજિટલ જોડાણને મેટાડેટાની મંજૂરી આપે છે.

9.4.2 સંપાદન (Acquisition Module) :

લાયબ્રેરીમાં સંપાદન પ્રક્રિયા માટે સંપૂર્ણ ઉકેલ પૂરો પાડે છે. તે વેન્ડર્સ પાસેથી અવતરણ આમંત્રણ આપે છે. જો લાયબ્રેરીના વપરાશકર્તાઓ OPAC દ્વારા નવી ખરીદી માટે વિનંતી કરે છે, તો તેઓ સંપાદન મોડ્યુલ વિનંતી માટે પ્રતિબિંબિત થાય છે અથવા તો કર્મચારી પોતે પણ વપરાશકર્તાની માંગણી ઉમેરી શકે છે. આ મોડ્યુલ લાયબ્રેરીને આપવામાં આવતાં પુસ્તકોના સંપાદનોને પણ સરળ બનાવે છે.

9.4.3 કેટલોગિંગ (Cataloguing Module) :

કેટલોગ મોડ્યુલ એ એકવિઝીશન મોડ્યુલનું કાર્ય આગળ ધપાવે છે. જો પુસ્તકાલય સંપાદન મોડ્યુલનો ઉપયોગ કરતું નથી તો આ મોડ્યુલમાંથી સીધા જ પુસ્તકોને સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવે છે. આમાં પહેલેથી જ ટેમ્પલેટ તૈયાર કરેલા છે જેને તે ખૂબ સરળ બનાવ્યું છે. સરળતાથી નમૂનાની ઓળખ કરી શકે છે તે MARCK 21 સ્ટાન્ડર્ડ આધારિત છે. તે Z395 પ્રોટોકોલ સાથે સુસંગત છે. તે ગ્રંથાલયના રેકોર્ડને આયાત કરવામાં મદદરૂપ થાય છે. કોઈ ચોક્કસ નમૂના માટેના ફિલ્ડ વધારી કે ઘટાડી શકાય છે. ગ્રંથસૂચિ રેકોર્ડમાં એક ડિજિટલ દસ્તાવેજ પણ જોડી શકે છે. OPAC ને ડિજિટલ લાયબ્રેરીમાં પણ રૂપાંતરિત કરી શકાય છે. એડમિનિસ્ટ્રેશનને તેની પોતાની શોધ અનુક્રમણિકા બનાવવા માટે સક્ષમ કરે છે.

9.4.4 પરિક્રમણ (Circulation) :

ઈસ્યુ, વળતર, નવીનકરણ, આરક્ષણ, ઈન્ટર લાયબ્રેરી લોન જેવાં પરિક્રમણ સેવાના જાણીતાં કાર્યો ઉપરાંત આ મોડ્યુલ બાઈન્ડિંગ મેનેજમેન્ટ મોડ્યુલને આવરે છે. જો તે પરિક્રમણમાં પાછી ઉપલબ્ધ ન થાય તો તાત્કાલિક બાઈન્ડિંગમાંથી મંગાવી શકાય છે. ન્યૂજેનલિબ સ્વ-ચેક-ઈન અને સ્વ-ચેક-આઉટ સૂચિ પૂરી પાડે છે. પુસ્તક ઈસ્યુ કરવાના તબક્કે પુસ્તક પર મુદ્દત ભરવાની સુવિધા પણ પૂરી પાડે છે. જો વપરાશકર્તા બુક રિટર્ન સમયે દંડ ન ભરી શકે તેમ હોય તો પાછળથી પણ ચૂકવણી થઈ શકે છે. તે આર એફ આઈ ડી તેમજ બારકોડ સુવિધા સાથે સંકલિત છે. જે ઘણો સમય બચાવે છે અને વપરાશકર્તા આઈડી અને પુસ્તક પરના બારકોડથી પરિક્રમણ સરળ થઈ જાય છે. ઓટોમેટિક ઈમેઈલ સુવિધા પણ ઉપલબ્ધ છે. જો મુદ્દત પસાર થતાં પુસ્તક પરત ન કરે તો નોટિસ પણ મોકલી શકાય છે અને આના રેકોર્ડ જરૂરિયાત મુજબ તૈયાર થઈ શકે છે.

છે. જો સભ્ય તરીકે લોગ-ઇન થયા હોય તો તે ભવિષ્ય માટે અનામત પણ રાખવા દે છે. સાઈટ્સ પસંદ કરીને તેને બાસ્કેટમાં ઉમેરવા પણ દે છે.

9.3.4.8 પરિક્રમણ (Circulation) :

આ મોડ્યુલમાં વપરાશકર્તાઓ દ્વારા જરૂરી વસ્તુને ચેક-આઉટ કરવાની મંજૂરી આપે છે. જે રસીદો, સંદેશાઓ અને ચેતવણીઓ પણ આપે છે. બારકોડ નંબર સ્કેન કરવાથી કે પછી દાખલ કરવાથી ચેક-ઇનની મંજૂરી આપે છે. લાગેલ ચાર્જને માફ કરવાની પણ સવલતો પૂરી પાડે છે. ઈન્ટર લાયબ્રેરી લોન તેમજ બુકડ્રોપની પણ સવલતો આપે છે. ઓન-લાઈન તેમજ ઓફ-લાઈન પરિભ્રમણ સુવિધા ઉપલબ્ધ કરાવે છે. જુદાં જુદાં અહેવાલો પણ તૈયાર કરે છે.

9.3.4.9 સિરિયલ્સ માળખું (Serials Module) :

કોહા સીરીયલ મોડ્યુલ જનરલ, મેગેઝીન અને અખબારો માટે લવાજમ મેનેજ કરવા સહાયક કરે છે. નવું લવાજમ ઉમેરી શકાય છે. પ્રથમ લવાજમની વિગતો અને બીજું લવાજમના તારીખની વિગતો, જો સામાયિક પ્રાપ્ત થવામાં વિલંબ થાય તો વિકેતાને ઈ-મેલ માટેની મંજૂરી આપે છે. સમાપ્તિ તપાસો દ્વારા લવાજમની સમાપ્તિની વિગતો જાણી શકાય છે. તે આવૃત્તિ સંચાલનમાં સેટની મંજૂરી આપે છે. ઈસ્યુ નંબર પેટર્ન અથવા માળખું પ્રદર્શિત કરવાની મંજૂરી આપે છે. તે વિવિધ પાસાંઓથી શોધ પ્રક્રિયામાં પણ મદદરૂપ થાય છે.

9.3.5 ખાસ લાક્ષણિકતાઓ :

- સંપૂર્ણ સત્તા નિયંત્રણ
- યુનિકોડ 5.1 સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત.
- CMS (સી.એમ.એસ.) તરીકે ઉપયોગ કરી શકાય છે.
- સામગ્રીનું સરળ નિયંત્રણ, સમાચાર, ચાલુ લખાણ, બ્લોગ્સ સાથે સરળતાથી સંકલિત કરી શકાય છે.
- આધુનિક શોધ – સુવિધાઓને સપોર્ટ કરે છે. (બુલિયન, રિલેશનલ અને પોઝિશનલ ઓપરેટર્સ)
- કોઈપણ અહેવાલ જનરેશન.
- ઓપન સોર્સ
- SGML જેવાં ફોર્મેટમાં રેકોર્ડ્સ આંતરિક સ્ટોર કરવામાં આવે છે અને પુનઃ પ્રાપ્તિ કરી શકાય છે.
- ફોટા 3.X માં 3 એસના સ્ટાન્ડર્ડ ઈન્ટરવેન્જ પ્રોટોકોલ (SIP 2) માટે સપોર્ટ સામેલ છે.
- શોધ ક્વેરી માટે ATOM ફીડને જનરેટ કરી શકે છે.

9.4 ન્યુજેનલિબ (NewGenLib) :

2005માં ન્યુજેનને પ્રોપ્રાઈટરી સોફ્ટવેર તરીકે વિકસાવવામાં આવ્યું હતું. પરંતુ વર્ઝન 2.1 અને 2008 માં ઓપનસોર્સ સોફ્ટવેર જાહેર કર્યું. ભારતમાં હૈદરાબાદ સ્થિત કેસવાન ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ઈન્ફર્મેશન એન્ડ નોલેજ મેનેજમેન્ટ સાથે મળીને તાજેતરમાં ન્યુજેનલિબ ઝડપથી વધી રહ્યું છે. તેની અનન્ય લાક્ષણિકતાઓ અને સેવાઓએ સમગ્ર વિશ્વભરમાં પુસ્તકાલયોને આકર્ષ્યા છે. ન્યુજેનલિબ પુસ્તકાલયો માટે સંપૂર્ણ ઉકેલ છે. તે લાયબ્રેરી ઓટોમેશન સોફ્ટવેર, ડિજિટલ લાયબ્રેરી સોફ્ટવેર અને ડેટાબેઝ શોધ માટે એક સંયોજિત સોફ્ટવેર છે. તેનું સંસ્કરણ 3.1.1 સાથે વપરાશકર્તાઓ ફક્ત પુસ્તકાલય સૂચિ જ નહીં પરંતુ પુસ્તકાલય દ્વારા તૈયાર થયેલાં વિવિધ ડેટાબેઝ એક જ ક્લિકમાં શોધી શકાય છે. ડિજિટલ લાયબ્રેરી બનાવવા માટે ક્લાયંટ સર્વર ટેકનોલોજી

પરિગ્રહણ કાર્ય દરમ્યાન એકમ કિંમત, વળતર, હસ્તાંતરણ લાભ વગેરે જરૂર પડે તો સુધારી શકાય છે. વિવિધ ચલણ વિશેની વિગતો પણ તેમાં સામેલ છે. જે જરૂર મુજબ બદલી શકાય છે.

આ સોફ્ટવેર સ્વયંસંચાલિત રીતે પરિગ્રહણાંક તૈયાર કરે છે. એકવાર શીર્ષકનો પરિગ્રહણાંક થઈ જાય કે ડેટા તરત સ્વયંસૂચિમાં ઉપલબ્ધ થાય છે.

9.3.4.3 કેટલોગિંગ મોડ્યુલ (Cataloguing Module) :

કોઈ પુસ્તક કે લાયબ્રેરીમાં રહેલ અન્ય સામગ્રીની વિગતો વિશે માહિતી જોઈતી હોય તો આઈટમ નંબર દ્વારા અથવા બીજા ફિલ્ડ દ્વારા જેમ કે કીવર્ડ, શીર્ષક, લેખક, કલાસીફિકેશન નંબર, ડી.ડી. વગેરે દ્વારા શોધી શકાય છે. જો કોઈ વસ્તુ મેચ થતી હોય તો તેના પરિણામો પ્રદર્શિત થાય છે. જેમાં શીર્ષક, કોપીરાઈટ, લેખક, નકલોની સંખ્યા, ગ્રંથાલયમાં ઉપલબ્ધ છે કે નહીં અને તે કોઈએ ઈસ્યુ કરાવેલ હોય તો ક્યારે પરત આવશે તેમજ જો પુસ્તક મેળવવું હોય તો તેની નોંધણી શક્ય થઈ શકે છે.

નવા ગ્રંથસૂચિ રેકોર્ડ ઉમેરવાની મંજૂરી આપે છે. નવા રેકોર્ડ ટેગ્સ દાખલ કરવાથી ખાલી નમૂના બતાવે છે. માળખું પસંદ કરતા તે આધારિત રેકોર્ડ બતાવે છે. આમાં ઘણાં બધાં ફેમવર્ક આપેલા હોય છે. જે સૂચિબદ્ધ કરવામાં મદદ કરે છે. ડુપ્લિકેટ રેકોર્ડની સવલત હોવાથી સમય બચે છે.

9.3.4.4 સભ્ય મોડ્યુલ :

કોહા સોફ્ટવેરમાં ગ્રંથાલયોની સભ્યની વિગતોનો પૂર્ણ રેકોર્ડ રાખવામાં આવે છે. જેમાં નામ, સરનામું, ટેલિફોન, ફેક્સ, ઈમેલ આઈડી, સભ્યપદ નંબર, કાર્ડ નંબર, કેટેગરી, ફંડની વિગતો જેમાં શોધ, તેને સુધારવા કે તેનો રેકોર્ડ કાઢી નાંખવાના ઓપ્શન () પણ પ્રાપ્ત છે. આ રેકોર્ડ તેના સભ્ય નંબર આંકડા તેમજ મૂળાક્ષરો મળીને 10 આંકડાનો મેમ્બર કાર્ડ બને છે. નોંધણી તારીખ સિસ્ટમ નોંધણીના સમયની તારીખ બને છે. તેમજ યોગ્ય તારીખ પ્રમાણે સિસ્ટમ નક્કી કરવામાં આવે છે. માન્ય શ્રેણી ફરજિયાત છે જેના દ્વારા સભ્યના વિશેષ અધિકારો નક્કી થાય છે.

આ સભ્ય મોડ્યુલ ફક્ત વ્યક્તિગત વપરાશકર્તા નહીં પરંતુ સંસ્થાઓને પણ સમર્થક તરીકે સંભાળે છે. કાર્ડ નંબરના આધારે તે વપરાશકર્તા પાસે બાકી રહેલ આઈટમ તેને અનામત કરાવેલ અને આર્થિક પરિસ્થિતિને પણ દર્શાવે છે.

9.3.4.5 દસ્તાવેજની વિનંતી (Item Request) :

આ દસ્તાવેજોની સૂચિ રજૂ કરે છે જે સભ્યો દ્વારા આરક્ષિત કરવામાં આવી હોય સિસ્ટમ આ દસ્તાવેજનું શીર્ષક, વિનંતી કર્યાની તારીખ, ચાર્જ અને દૂર કરવાં જેવાં ક્ષેત્રો દર્શાવે છે. જ્યારે શીર્ષક પર ક્લિક કરવામાં આવે ત્યારે અનામત પુસ્તક સંબંધિત બધી જ માહિતી બતાવે છે.

9.3.4.6 રિપોર્ટ મોડ્યુલ (Report Module) :

દંડ વસુલાત એ સૌથી મહત્વનું પાસું છે. રિપોર્ટ મોડ્યુલ માટે જે ગ્રંથાલય દ્વારા લેવામાં આવતો દંડ રિપોર્ટ તૈયાર કરે છે. જેમાં સભ્યનું નામ તેની શ્રેણી અને લેવામાં આવેલ દંડ તારીખ પ્રમાણે રજૂ કરે છે.

9.3.4.7 OPAC :

ઓનલાઈન પબ્લિક એક્સેસ કેટલોગ એ કોહાનું આકર્ષણ છે. જેમાં ઉન્નત સામગ્રીનું સંકલન અને માહિતીનું મેશઅપ છે. OPACમાં ભાષા બદલો વિકલ્પ, વ્યક્તિગત માહિતી તેમજ જે સત્તાધિકારી હોય તેને વપરાશકર્તાની શોધ, ખરીદી સૂચન, ભાષા દ્વારા ફિલ્ટર પણ કરી શકાય છે. વિવિધ શોર્ટીંગ કરવા માટેના વિકલ્પો જેવાં કે શીર્ષક, સુસંગતતા, તારીખો, લોકપ્રિયતા, કોલ નંબર, રેક, મનપસંદ દસ્તાવેજોના પ્રકાર દ્વારા ફિલ્ટરીંગ વગેરેથી શોધ માટેની સવલત પૂરી પાડે

– વર્ગીકરણનાં સ્ત્રોતો (Classification Sources) :

આ વર્ગીકરણનાં સ્ત્રોતો જેવાં કે, કોલ નંબર યોજનાઓ કે જેનો ઉપયોગ ગ્રંથાલયના સંગ્રહમાં કરવામાં આવે છે અને કોલ નંબરનું સેટિંગ કરવા માટેનાં નિયમોને પણ તૈયાર કરે છે.

9.3.4.1.5 સંપાદનનાં પરિમાણો (Aquisition Parameters) :

– ચલણ અને વિનિયમનાં દરો :

તે ગ્રંથાલયમાં સંપાદન માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતાં રોજબરોજનાં ચલણો અને વિનિયમનાં દરો નક્કી કરે છે.

– બજેટ :

તે ગ્રંથાલયનું વાર્ષિક બજેટ તૈયાર કરે છે અને એક્ટિવ અને અનએક્ટિવ બજેટ દર્શાવે છે.

– ફંડ :

બજેટમાંથી ફાળવવામાં આવેલા પેટા ગ્રંથાલય અને વિભાગો માટેના ભંડોળને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

9.3.4.1.6 વધારાનાં પરિમાણો (Additional Parameters) :

– Z39.50 સર્વર વહીવટ :

કોહા Z39.50 ની એક ડિફોલ્ટ સૂચિ પ્રદાન કરે છે જે સેટ કરી શકાય છે. તેને લાયબ્રેરીની જરૂરિયાત પ્રમાણે ઉમેરી કે કાઢી શકાય છે.

– ડીડ યુ મીન વિકલ્પ (Did You Mean Option) :

આ ઓપેક અને ઈન્ટ્રાનેટનાં સમર્થકો અને સ્ટાફ દ્વારા કરવામાં આવેલી શોધ માટે પ્લગઈનને પસંદ કરવાની મંજૂરી આપે છે.

નીચે તેના વિવિધ મોડ્યુલોની ટૂંકી ચર્ચા કરવામાં આવી છે.

9.3.4.2 સંપાદન મોડ્યુલ (Acquisition Module) :

આ મોડ્યુલ સામાન્ય રીતે આદેશ (ખરીદી માટેનો આદેશ), મેળવણીની દેખરેખ, ઈનવોઈન પ્રક્રિયા, પરિગ્રહણાંક અને ચુકવણી દેખરેખ સાથે વ્યવહાર ધરાવે છે.

1. શીર્ષક ઉમેરવું (Enter Title) :

લાયબ્રેરી માટે પુસ્તક ઓર્ડર કરતી વખતે પહેલાં શોધ મેનુ આવે છે. શીર્ષક શોધ મેનુમાં ટાઈપ કરવામાં આવે કે તરત તે ગ્રંથાલયમાં છે કે નહીં તેની તપાસ શરૂ કરે છે. સરખા શીર્ષક મળે તો તેમાંના બધાંની યાદી આગળની પ્રક્રિયા કરતાં પહેલાં ધ્યાનમાં લેવાય છે.

2. ખરીદી માટે આદેશ (Ordering) :

આદેશ આપતી વખતે સૂચિમાં વિગતો આપવામાં આવે છે. જેમાં શીર્ષક આવશ્યક હોય છે. ક્ષેત્ર, લેખક, કોપીરાઈટ, આઈએસબીએન વગેરે માહિતી આપવાની રહે છે. જે માહિતી પછી પણ ઉમેરી અથવા તો રદ કરી શકાય છે. જો શાખા જુદી જુદી હોય તો રિપ્લેસમેન્ટ ખર્ચ, બજેટ, ખર્ચ, ભરતીયું નંબર, નોટ્સ વગેરે માહિતી પૂરી પાડે છે.

3. ઈનવોઈસ પ્રોસેસિંગ / એક્સેસિંગ (Invoice Processing / Accessing) :

લાયબ્રેરી દ્વારા મેળવવામાં આવેલ ભરતી યાની વિગતો સોફ્ટવેરમાં દાખલ કરવાની જરૂર પડે તો સોફ્ટવેર આ વસ્તુઓ સ્વીકાર કરે છે. પુસ્તક, પ્રાપ્તિ, પરિગ્રહણાંક આપવા વગેરે આદેશની જાણકારી રાખે છે.

– આઈટમનાં પ્રકાર (Types of Item) :

આ પરીબળ દ્વારા દરેક આઈટમને અને તેના સંગ્રહને ગોઠવવાની પરવાનગી આપે છે. તેના પ્રકારને ભૌતિક સામગ્રીના સંદર્ભ આપે છે જેમ કે, પુસ્તક, સી.ડી., ડી.વી.ડી., ઓડિયો બુક કે મોટી પ્રિન્ટ વગેરે.

– અધિકૃત મૂલ્યો (Authorised Values) :

આ કેટેગરીમાં તે મૂલ્યોને નિયંત્રિત કરે છે. જે સૂચિકર્તાઓ દ્વારા માર્ક (MARC) ક્ષેત્રોમાં ઈનપુટ થઈ શકે છે.

9.3.4.1.3 આશ્રયદાતા અને પરિક્રમણ પરિમાણ (Patron and Circulation Parameters) :

– આશ્રયદાતા શ્રેણીઓ (Patron Categories) :

આમાં વિવિધ ભૂમિકાઓ, વય જૂથો અને આશ્રયદાતાનાં પ્રકારો પ્રમાણે ગોઠવવાની પરવાનગી આપવામાં આવે છે. તેમાં મુખ્ય છ શ્રેણીઓ છે. પુખ્ત, બાળકો, કર્મચારી, સંગઠનાત્મક, વ્યાવસાયિક અને આંકડાકીય.

- પરિક્રમણ અને દંડનાં નિયમોને પણ નક્કી કરવામાં આવે છે. ચેક—આઉટ, હોલ્ડ અને રિટર્નની પોલિસી નક્કી કરવામાં આવે છે.
- કોઈપણ આઈટમ ગ્રંથાલયો વચ્ચે મોકલવા અને પ્રાપ્ત કરવા અને સંગ્રહ માટેનો કોડ સામેલ કરવા માટેની નીતિ આધારિત વસ્તુની આપ-લેની મંજૂરી અને મર્યાદાઓ નક્કી કરે છે.
- આઈટમ તેમજ આશ્રયદાતાનાં પ્રકારોના આધારે ચેક—ઈન — ચેક—આઉટ અને આઈટમના પ્રકારના નિયમો પ્રદાન કરે છે.

9.3.4.1.4 સૂચિના પરીમાણો (Cataloguing Parameters) :

– માર્ક ગ્રંથસૂચિ ફેમવર્ક :

કોહા પહેલેથી નક્કી કરાયેલ ફેમવર્ક કે જેમાં ફેરફાર, ઉમેરવું કે કાઢી નાંખવાની સુવિધા આપતું ફેમવર્ક છે અને કોઈપણ પોતાની લાયબ્રેરીની જરૂરિયાતના આધારે પોતાનું માળખું બનાવી શકે છે.

– કોહાથી માર્ક આલેખન :

તે એસ.ક્યુ.એલ. (SQL) ના વ્યાવહારિક ડેટાબેઝ અને માર્કની ગ્રંથસૂચિના રેકોર્ડ માટે આલેખની પરવાનગી આપે છે.

– કિ-વર્ડ દ્વારા માર્ક આલેખન :

માર્કના ફિલ્ડ અને તેનાં કિ-વર્ડ વચ્ચે આલેખન કરે છે. જે કિ-વર્ડ સ્વતંત્ર રીતે જુદાં જુદાં ડેટા શોધવા માટેનું એક માળખું આપે છે અને પહેલેથી નક્કી થયેલાં કિ-વર્ડને પણ માર્ક આલેખનમાં પરવાનગી આપે છે.

– માર્ક ગ્રંથસૂચિના માળખાનું પરિક્ષણ (MARC Bibliographic Framework Test) :

આ સાધન માર્કના માળખા અને તેની ફેમવર્કને ચેક કરે છે. જો કોઈ બદલાવ હોય તો તેને ભૂલો દ્વારા ચકાસવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે અને ફેરફાર કરવામાં આવે છે.

– અધિકારના પ્રકાર :

તે સત્તાવાળું માળખું તૈયાર કરી અને સંચાલન કરે છે. તે માર્કના રેકોર્ડ્સ અને તેના ક્ષેત્રો ફિલ્ડ અને સબફિલ્ડને વ્યાખ્યાયિત કરે છે.

– **અધિકારીત્વ (Authorities) :**

અધિકારીત્વ વિકલ્પ કે જેમાં માર્ક, યુનિમાર્ક, કન્ટ્રોલ, ફિલ્ડ્સ જેવાં રેકોર્ડને હેન્ડલ કરવા સંબંધિત નક્કી કરવામાં આવે છે.

– **સૂચિ (Cataloging) :**

સુચિબદ્ધ કરવા માટે માર્ક, ફેલવ, Z39.50 રેકોર્ડના માળખા અને સ્પાઈન લેબલને આયોજીત કરવા સાથે આ સંબંધિત છે.

– **પરિક્રમણ (Circulation) :**

આ એક અગત્યનો વિકલ્પ હોવાથી જેમાં ચકાસણી, નીતિઓ, અભ્યાસક્રમ અનામત, દંડનીતિ, પોલિસી માટેના વિકલ્પો પૂરા પાડવા સાથે સંબંધિત છે.

– **ઉન્નત સામગ્રી (Enhanced Content) :**

ગુગલ, ઓપેક, સ્ટાફ ક્લાયન્સ, એમેઝોન, બેકર અને ટેલર જેવાં બાહ્ય સ્ત્રોતમાંથી સામગ્રી ઉમેરવાને લગતી પસંદગી આપે છે. જેમાં IDream Libraries, HTML 5 Media, Tagging Plugging માટે પણ પસંદ કરી શકાય છે.

– **લોકલ યુઝ (Local Use) :**

ટેબમાં ફેમવર્ક વર્ઝન વગેરે માટેની પસંદગી હોય છે.

– **ઓપેક (OPAC) :**

જે સક્ષમ અથવા અક્ષમ કરવાની સુવિધા આપે છે. તે નીતિ તેમજ ગોપનીયતા સુયોજિત કરે છે.

– **પેટ્રોન્સ (Patrons) :**

આ પસંદગીથી સ્વસંચાલિત ઈ-મેલ, શીર્ષક શોધ, છબીઓ, નાનો પાસવર્ડ, લંબાઈ, સભ્યપદ નંબર, સેટીંગ જેવાં નિયંત્રણો સામેલ છે.

– **શોધ (Search) :**

શોધના પરિણામો પ્રદર્શિત કરવા, પસંદગી માટેનું ફોર્મ અને સ્ટોપ શબ્દોને દૂર કરવા માટેની મંજૂરી આપવા માટેની પસંદગીઓ કરવામાં મદદ કરે છે.

– **સીરીયલ (Serials) :**

એ લવાજમના સંચાલનથી સંબંધિત પસંદગીઓ આપે છે.

9.3.4.1.2 કોહાના મૂળભૂત પરીમાણો (Basic Operating Parameters of Koha) :

કોહાના મૂળભૂત પરિમાણો કોહાનું કાર્ય સંચાલન કરે છે અને તેને સેટ કરવા માટેની મંજૂરી આપે છે. આ સેટિંગ્સમાં કોહામાં કાર્ય કરવા માટે સેટ કરવું આવશ્યક છે.

– **ગ્રંથાલય અને જૂથો (Library and Groups) :**

કાર્ય શરૂ કરવા માટે પ્રથમ પગલું આ મૂળભૂત પરિમાણોને સુયોજીત કરવામાં આવેલાં છે, માટે દરેક ગ્રંથાલયો માટે વિગતો ઉમેરવામાં આવે છે અને તેને એક સિસ્ટમ દ્વારા વહેંચવામાં આવે છે. જ્યારે નવા ગ્રંથાલયને ઉમેરતા હોય ત્યારે તેના કોડ, સરનામુ, ગુણધર્મો અને આઈ.પી. પ્રદાન કરવું જરૂરી હોય છે. આ દરેક ગ્રંથાલયોનાં નામ, કોડ અને વર્ણન સાથે તેને ડોમેનમાં જૂથબદ્ધ કરી શકાય છે.

– **બારકોડ (Barcode) :**

કોહા એ તમામ પ્રકારનાં બારકોડ, ક્યુઆર કોડ, આર. એફ. આઈ. ડી. અને અન્ય આવી સમાનતા ધરાવતી ટેકનોલોજી સાથે તે સંપૂર્ણ રીતે સુસંગત છે.

– **મેટાડેટા (Metadata) :**

કોહા ગુણવત્તા સભર મેટાડેટા ઉત્પન્ન કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે. આ મેટાડેટા ખૂબ ઝડપથી ફુલ ટેક્સ્ટ અનુક્રમણિકા માટે એન્જનનો ઉપયોગ કરે છે.

– **માનકો (Standards) :**

કોહા યુનિમાર્ક, Z39.50 SRU / SW, માર્ક 21 જેવાં અનેક ધોરણોનો ઉપયોગ કરે છે.

– કોહા દ્વારા સ્વયં સંચાલિત ઈ-મેલ અને એસ. એમ. એસ. દ્વારા ઓવર ડ્યુની સૂચનાઓ પૂરી પાડવામાં આવે છે.

– કોહા લગભગ 62થી વધુ ભાષાઓમાં ઉપલબ્ધ છે.

9.3.3 કોહાનું સ્થાપત્ય (Koha Architecture) :

કોહા ક્લાયન્સ-સર્વર મોડેલ બેઝ છે. વિનક્સ-યુનિક્સ અથવા મેક ઓપરેટિંગ સિસ્ટમ્સ દ્વારા સર્વર ચાલે છે. કોહા માટે ડેબિયન લીનક્સ (Debian Linux) વધુ યોગ્ય છે. ક્લાયન્સને ઈન્સ્ટોલ કરવા માટે ફક્ત વેબ બ્રાઉઝર (ગ્રાફિક્સ બ્રાઉઝર)ની આવશ્યકતા હોય છે. કોહા નેટવર્ક પર કામ કરવા માટે ટીસીપી-આઈપી (TCP-IP) પ્રોટોકોલનો ઉપયોગ કરે છે. તે લો બેન્ડવીથ કનેક્શન સાથે પણ સારી રીતે કાર્ય કરે છે. તેની કનેક્ટિવિટી સાથે ટેલિફોન લાઈન, બ્રોડબેન્ડ કનેક્શન પણ ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે.

કોહાનું સ્થાપત્ય ત્રણ સ્તરમાં થયેલું છે. જે સોફ્ટવેરને ત્રણ જુદાં જુદાં લેયરમાં વહેંચે છે.

- ડેટાબેઝ લેયર — તે ડેટાબેઝ મેનેજમેન્ટ સિસ્ટમને સંચાલિત કરે છે.
- પ્રોસેસિંગ લેયર — તે યુઝર્સ દ્વારા જરૂરી પ્રક્રિયાઓ અને કાર્યવાહીનું સંચાલન કરે છે.
- ફોર્મેટિંગ લેયર — તે એચટીએમએલ ફોર્મેટમાં દેખાવ અને પ્રસ્તુતિ માટે નમૂના પ્રદાન કરે છે.

9.3.4 કોહાના મોડ્યુલ્સ :

9.3.4.1 કોહા વહીવટ (Koha Administration) :

કોહાના વહીવટીય મોડ્યુલ, કોહામાં પસંદગીનાં અને વિવિધ પરિમાણોને સેટ કરવા દે છે. તે આખી સિસ્ટમને સુઆયોજિત કરે છે અને કોહામાં થયેલાં કાર્યોને વ્યખ્યાયિત કરે છે. તે ખૂબ મહત્વનું મોડ્યુલ છે કે જે માર્ક ફોર્મેટ, તારીખ વહીવટકર્તાઓનાં મેલ અને જુદાં જુદાં માળખાગત રીતે તૈયાર કરે છે.

9.3.4.1.1 વૈશ્વિક સિસ્ટમ પસંદગી સુયોજિત કરવી (Setting Global System Preferences) :

વૈશ્વિક સિસ્ટમ પસંદગી આયોજિત કરવી જરૂરી છે કે જે કોહાનાં કાર્યોને નિયંત્રિત કરે છે અને તેનાં પસંદગી પ્રમાણે મૂળાક્ષરો મુજબ ગોઠવી શકાય છે. આમાં,

– **સંપાદન (Aquisition) :**

સંપાદનમાં પ્રાધાન્ય, નાણાંનું આયોજન અને બંધારણ, યુનિક આઈટમ્સ, સ્થાનિક કર વગેરેની પસંદગી આપે છે.

– **વહીવટ (Administration) :**

આમાં જેવાં કે, વહીવટીય ઈ-મેલ, સરનામું, સત્ર સંગ્રહ, સર્ચ એન્જનની પસંદગી સમય અને અન્ય બીજા પરિબલોને સેટ કરવાની મંજૂરી આપે છે.

વાપરવામાં આવે છે. પહેલેથી જ તેની કાર્યક્ષમતા માટે હંમેશા પ્રયત્નો થાય છે. તેમાં કેટલોગિંગ માટે માર્ક (MARC) અને 239.50ના ધોરણો અપનાવ્યા છે.

કોહા એ ઈન્ટિગ્રેટેડ લાયબ્રેરી સોફ્ટવેર છે, જેમાં સ્ટેટ ઓફ ધ આર્ટ બેઝ ઈન્ટરફેસ ઉન્નત સામગ્રી છે. તેમાં કી-વર્ડ્સ દ્વારા શોધવાની જોગવાઈ તેમજ વપરાશકર્તાના યોગદાન દ્વારા સતત અદ્યતન બનાવે છે અને RSS ફીડ્સ પણ પ્રદાન કરે છે. હાલમાં, કોહા પાસે ફ્રેન્ચ, ચાઈનીઝ, ઈટાલિયન અને સ્પેનિશ સહિત ચાર વિશિષ્ટ ભાષાની વેબસાઈટ્સ છે.

9.3.1 કોહાનો ઇતિહાસ :

કોહા સોફ્ટવેર મૂળ ન્યૂઝીલેન્ડમાં વિકસિત થયું હતું. જેને કાટીપો કોમ્યુનિકેશન લિમિટેડ (Katipo Communication Limited) તરીકે ઓળખાય છે. તે સાલ 2000માં હોરોવેનુઆ લાયબ્રેરી ટ્રસ્ટ માટે તૈયાર કરવામાં આવ્યું હતું, પછી તેની સફળતાના કારણે તે વધુ લોકપ્રિય બન્યું છે અને અત્યારે તે લગભગ દરેક પ્રકારની લાયબ્રેરીમાં વિશ્વપ્રિય બન્યું છે. તે લગભગ 47 ભાષામાં સુલભ છે, તેમજ આંશિક રીતે 62 ભાષામાં ભાષાંતર કરવામાં આવે છે. જૂન 2016માં તેની લોકપ્રિયતાના લીધે 3.22.06મી આવૃત્તિ તૈયાર થઈ ગઈ છે.

કોહા સોફ્ટવેર કાટીપો કોમ્યુનિકેશન (Katipo Communication) દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે અને હોરોવેનુઆ (Horowhenua) દ્વારા ભંડોળ પૂરું પાડવામાં આવે છે. તેનો વર્તમાન પ્રોજેક્ટ લીડર પેટ્રીક આઈલર (Leader Patrick Eyler) તેને સ્પોન્સર કરે છે અને ભંડોળ પૂરું પાડે છે. તે અપાચે (Apache) પર્લ (Perl) માય એસક્યુએલ (MySQL) પર નિર્ભર છે.

જીએનયુ (GNU) જનરલ પબ્લિક લાયસન્સ હેઠળ તે ઉપલબ્ધ હોવાથી તેને <http://sourceforge.net/software/product/koha/>, <http://www.koha.org/download> પરથી ડાઉનલોડ કરી શકાય છે. 2006 સુધીમાં કોહાને ત્રણ વાર અપડેટ કર્યું છે.

9.3.2 વિશેષતાઓ :

કોહા સોફ્ટવેર સમયાંતરે નવી સુવિધાઓ સાથે અદ્યતન બનાવે છે. આની જાણકારી માટે અવારનવાર વેબસાઈટની મુલાકાત લેવી જોઈએ.

– સંપાદન (Aquisition) :

ભલામણો, ઓર્ડર પ્રાપ્ત કરવા, બજેટ, પુસ્તક ભંડોળ, સપ્લાયર્સ અને હૂંડિયામણના દર નક્કી કરવાની સંપૂર્ણ કાર્યક્ષમતા ધરાવે છે.

– પરિક્રમણ (Circulation) :

વિશિષ્ટતાઓ તેમજ પરિક્રમણનાં નિયમો સાથેનું પરિક્રમણ મોડ્યુલ ગ્રંથાલય સામગ્રીની આપ-લે માટેનું સ્વસંચાલિત મોડ્યુલ ખૂબ જ શક્તિશાળી છે.

– ઓપેક (OPAC) :

કોહા એક સ્પષ્ટ અને સરળ ઈન્ટરફેસવાળાં તત્ત્વો અને લક્ષણો ધરાવે છે. તે ગુગલ, એમેઝોન બુક્સ જેવાં સંગ્રહ સ્ત્રોતોને પણ સપોર્ટ કરે છે.

– રિપોર્ટિંગ (Reporting) :

કોહા આર. ડી. બી. એમ. એસ.ને એક્સેસ પ્રદાન કરે છે, જેને કારણે આવશ્યકતા અનુસાર રિપોર્ટ જનરેટ કરી શકાય છે.

– વૈવિધ્યપૂર્ણ વસ્તુનાં પ્રકાર (Customisable Item Types) :

કોઈપણ ગ્રંથાલયની જરૂરિયાતો અને પસંદગીના આધારે કેટલોગ આઈટમ પસંદ કરી શકાય છે.

9.2.2.5 સામયિક નિયંત્રણ (Serial Control) :

લાયબ્રેરી માટે સામયિકનું સંચાલન એ સૌથી જટિલ પ્રક્રિયા છે. આ મોડ્યુલ લાયબ્રેરીમાં અસરકારક રીતે ટ્રેડ રાખે છે. આ નિયંત્રણ મોડ્યુલ એ KARDEX System પર આધારિત છે. સુચનો, મુખ્ય ડેટાબેઝ, લવાજમ, દરેક જનરલના એક-એક અંકની તપાસણી, ચૂકવણી, દરેકને રિમાઈન્ડર્સ આપવા, તેની બાંધણી વગેરે ધ્યાનમાં લેવાય છે. આ માટે ISO-2709 નો ગ્રંથસૂચિ વિનિમય ફોર્મેટનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત, આર્ટિકલ ઈન્ડેક્સ તેમજ ઈલેક્ટ્રોનિક રર્નબસની પણ એન્ટ્રી થાય છે.

આમ, આ મોડ્યુલ ગ્રંથાલયમાં સામયિકોના નિયંત્રણપૂર્તિની તમામ સુવિધાઓ પૂરી પાડે છે. આ મોડ્યુલમાં નીચે મુજબનાં પેટા એકમો છે.

- (1) સૂચનો (Suggestions)
- (2) લવાજમ (Subscription)
- (3) ચૂકવણી (Payments)
- (4) મુખ્ય ડેટાબેઝ (Master Database)
- (5) આંતરિક નિયંત્રણ (Check-in)
- (6) સ્મૃતિપત્ર (Remainder)
- (7) શોધ સ્થિતિ (Search Status)
- (8) બાંધણી (Binding)
- (9) શીર્ષક ઇતિહાસ (Title History)
- (10) નિકાસ / આયાત (Export / Import)
- (11) અહેવાલ (Reports)

9.2.2.6 વહીવટ (Administration) :

સોલ 1.0ના એડમિનિસ્ટ્રેટીવ મોડ્યુલમાં ઉપલબ્ધ સુવિધાઓ ઉપરાંત કેટલીક વધુ સુવિધાઓ 2.0 માં ઉમેરવામાં આવી છે. વિવિધ વપરાશકર્તાઓ અને લાયબ્રેરી સ્ટાફના અધિકારો અને જરૂરિયાતોને ધ્યાનમાં લઈ આ મોડ્યુલને ત્રણ વિભાગોમાં વિભાજીત કરવામાં આવ્યું છે. જે યુઝર મેનેજમેન્ટ, સિસ્ટમ પરિણામો અને માસ્ટર આમ ત્રણ વિભાગ છે. આ એડમિનિસ્ટ્રેશન મોડ્યુલમાં નીચેના ત્રણ લક્ષણોનો સમાવેશ થાય છે.

- નીતિના આધારે ઉપયોગકર્તા જૂથ
- સિસ્ટમો પરના વ્યાવહારિક અધિકારો
- વપરાશકર્તાઓ માટે ટ્રાન્ઝેક્શન સ્તરની સુરક્ષા

આમ, સોલ 2.0 એ સ્ટાન્ડર્ડ હોવાથી તેમાં આપ/ લે ઈલેક્ટ્રોનિક મટીરિયલ્સ જેમકે ઈ-જરનલ્સ, ઈ-બુક્સ તેમજ અન્ય મટીરિયલના ડેટા સેવ કરવા માટે પણ ઉપયોગી છે. ડિજિટલ ગ્રંથાલયની સવલતો જેમકે ફુલ ટેક્સ્ટ આર્ટિકલ માટે લિંક આપવા તેમજ સ્ટોક વેરીફિકેશન, બુક બેન્ક તેમજ ટ્રાન્ઝેક્શન લેવલ વધારવા જેવી સવલતો પુરી પાડે છે.

9.3 કોહા સોફ્ટવેર (Koha Software)

કોહા એ પ્રથમ ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર છે. તે 1999 માં વિકસાવવામાં આવ્યું. કોહા એ ગ્રંથાલય પ્રણાલી માટેનું એક સર્વશ્રેષ્ઠ સોફ્ટવેર છે. જે યુ. એસ.એ, ન્યુઝીલેન્ડ, યુરોપ અને ભારતમાં વાપરવામાં આવે છે. સ્કુલ, કોર્પોરેટ વર્લ્ડ, પબ્લિક લાયબ્રેરી (જાહેર ગ્રંથાલયો) વગેરેમાં

રીતે ટેમ્પલેટ બનાવી શકે છે. ટેમ્પલેટના લીડર અને ફિક્સ ફિલ્ડ મટો MARC 21 નો ઉપયોગ થાય છે. તેમાંથી ઉપયોગકર્તાના અલગ—અલગ રિપોર્ટ પણ બને છે. આ ડેટા અલગ—અલગ ભાષામાં પણ તૈયાર કરી શકાય છે.

એમ કહી શકાય કે આ મોડ્યુલ યુનિવર્સિટી કે કોલેજ ગ્રંથાલયના સૂચિકરણ વિભાગમાં કરવામાં આવી બધી જ પ્રવૃત્તિઓને આવરી લે છે. તે સૂચિકરણ પ્રક્રિયા, સૂચિ શોધ ઉપભોક્તા સેવાઓ, અધિકાર ફાઇલ નિભાવ, પાશ્ચાતવર્તી (Retrospective) રૂપાંતર અને વિવિધ અહેવાલોનો સમાવેશ થાય છે. કોઈપણ પ્રલેખ SOUL માંથી ISO ફાઇલમાં અને SOUL માંથી SOUL ફાઇલમાં આયાત—નિકાસ કરી શકાય છે. સૂચિકરણ વિભાગમાં જરૂરી વિવિધ અહેવાલનો અહીં સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે.

9.2.2.3 પરિક્રમણ (Circulation) :

આ મોડ્યુલ પરિક્રમણના તમામ કાર્યોની સંભાળ રાખે છે. મેમ્બરશીપ મેનેજમેન્ટ, લાયબ્રેરીના દસ્તાવેજો, ટ્રાન્ઝેક્શન, ઈન્ટર લાયબ્રેરી ઓવરડ્યુ ચાર્જ, નવીનકરણ રિમાઈન્ડર્સ, દસ્તાવેજની સ્થિતિ, રિપોર્ટ જનરેટરની સ્થિતિથી શરૂ થતાં આ મોડ્યુલને ડિઝાઇન કરવાની કાળજી રાખવામાં આવી છે. પરિક્રમણ મોડ્યુલ અને NIS U અને Interchange Photocol Version 2.0 સાથે સંપૂર્ણ સુસંગત છે.

આમ, પરિક્રમણ વિભાગના આવશ્યક બધાં જ ઘટકોનો સમાવેશ કરે છે. પરિક્રમણ વિભાગમાં સામાન્ય રીતે કરવામાં આવતા કાર્યોનાં વિભિન્ન પાસાંઓ સંબંધી પ્રવૃત્તિઓ પ્રત્યેક પેટા એકમમાં ઉપલબ્ધ છે. અહીં દંડની રકમની ગણતરી કરવી અને તેના આધારે નીતિ વિષયક નિર્ણયો લેવા અને તેના અસરકારક અનુસરણ હેતુ વિવિધ પ્રવૃત્તિઓના અહેવાલ આપોઆપ તૈયાર કરવા સંબંધિત સવલતો છે. આ એકમ નાણાકીય અને પરિક્રમણ પ્રવૃત્તિઓ ઉપર અસરકારક નિયંત્રણ કરવામાં સહાયક થાય છે. આ મોડ્યુલમાં નીચેનાનો સમાવેશ થાય છે.

- (1) સભ્યપદ (Membership)
- (2) સ્મૃતિપત્રો (Reminders)
- (3) કાર્યવાહી (Transactions)
- (4) આંતર—ગ્રંથાલય લેણદેણ (Inter-Library Loan)
- (5) ઓવર ડ્યુ ચાર્જ (Over Due Charge)
- (6) નિભાવ (Maintenance)

9.2.2.4 Online Public Access Catalogue (OPAC) :

સોલ સોફ્ટવેરના મુખ્ય આકર્ષણોમાંનું એક આકર્ષણ એ ઓપેક છે. ઓપેકમાં લેખક શીર્ષક કોર્પોરેટ સંસ્થા, કોન્ફરન્સનું નામ, વિષય, શીર્ષક, કી વર્ડ, વર્ગ નંબર, શૃંગલા, નામ, નંબર અથવા બે કે તેથી વધુ માહિતીમાંથી કોઈપણ સંયોજનનો ઉપયોગ કરીને વસ્તુની ન્યૂનતમ માહિતી સાથે સરળ અને અદ્યતન શોધ સુવિધા છે. મોડ્યુલમાં પ્રદાન કરેલા મુખ્ય કાર્યોમાં સરળ શોધ, બુલિયન શોધ, ઉન્નત બુલિયન શોધ છે. આ મેળવેલ ડેટા ડાઉનલોડ કરી અને તે પીડીએફ ફોર્મેટમાં મેળવી શકાય છે.

ઓપેકમાં સભ્ય સ્થિતિ પણ જાણી શકાય છે. સભ્યના કોડ દ્વારા સભ્યની અદ્યતન સ્થિતિ પ્રદર્શિત થાય છે. આ ઉપરાંત ગ્રંથાલયની રૂપરેખા, ગ્રંથાલયનું કેલેન્ડર, ઘોષણા, અન્ય ગ્રંથાલયો કે માહિતી કેન્દ્રો દ્વારા નિભાવવામાં આવતા ડેટાબેઝ અને ઈ—રિસોર્સના ઉપયોગ માટે પણ સમર્થન છે.

- એન આર આઈ પી 2.0 પ્રોટોકોલ માટે RFID અને અન્ય સંબંધિત એપ્લિકેશન માટે ખાસ કરીને ઈલેક્ટ્રોનિક ટેબ્લેટ અને સ્વયંસંચાલિત ચેક ઈન, ચેક આઉટ માટે સુસંગત છે.
- કલાયન્ટ સર્વર આધારિત આર્કિટેક્ચર તેમજ મૈત્રીપૂર્ણ વપરાશ થઈ શકે એમ છે. તેના માટે વ્યાપર તાલીમની આવશ્યકતા નથી.
- Bibliographic database મલ્ટી-પ્લેટફોર્મને સપોર્ટ કરે છે. જેમકે MS SQL, My SQL અથવા અન્ય કોઈપણ RDBMS.
- ઈ-મટિરીયલ્સને પણ સુચિબદ્ધતા માટે સમર્થન આપે છે.
- ડિજિટલ લાયબ્રેરીની આવશ્યકતાઓને સમર્થન આપે છે. આ માટે તે ઓબ્જેક્ટને લિંક આપે છે.
- વિવિધ દસ્તાવેજોની ડેટા એન્ટ્રી માટે ડિફોલ્ટ નમૂનાઓ પ્રદાન કરે છે.
- ટેમ્પલેટ માટે પસંદગી અને ફોર્મેટ રિપોર્ટ જનરેટ કરવા માટે સ્વતંત્રતા પ્રદાન કરે છે.
- ઈમેલ દ્વારા રિપોર્ટ મોકલવા માટેની સુવિધા પ્રદાન કરે છે. વર્ડ, પીડીએફ, એક્સેલ વગેરે સ્વરૂપમાં રિપોર્ટ્સ સાચવવાની મંજૂરી આપે છે.
- તે ISO-2709 ધોરણ દ્વારા માહિતી વિનિમય સમર્થન આપે છે.
- તમામ મુખ્ય પરિભ્રમણ કાર્યો માટે સરઈ બજેટિંગ સિસ્ટમ અને સિંગલ વિન્ડો ઓપરેશન પ્રદાન કરે છે.
- સ્ટોક વેરીફિકેશન, બુક બેન્ક, ટ્રાન્ઝેક્શન લેવલ વિસ્તૃત સુરક્ષા વગેરે વ્યાવહારિક જરૂરિયાતોને ટેકો આપે છે.

9.2.2 મોડ્યુલ્સ (Modules) :

સોલ 2.0 ના નીચેના મોડ્યુલો છે. દરેક મોડ્યુલને તેની કાર્યકારી આવશ્યકતાઓ પૂર્ણ કરવા માટે ઉપ-મોડ્યુલોમાં વિભાજિત કરવામાં આવ્યું છે.

9.2.2.1 સંપાદન (Acquisition) :

આ મોડ્યુલ ગ્રંથાલયના કાર્યકર્તાઓને દરેક કાર્યો સરળતાથી પાર પાડવા માટે સક્ષમ છે. જેમકે, સૂચનોનું સંચાલન, આર્ડર આપવો, રદ કરવો, રિમાઈન્ડર આપવો, રસીદ બનાવવી, ચૂકવણી કરવી તેમજ બજેટનું નિયંત્રણ કરન્સી, વિકેતા અને પ્રકાશકો જેવી માસ્ટર ફાઈલ પણ બને છે તેમજ અહેવાલો પણ જનરેટ કરી શકાય છે.

આ મોડ્યુલ લાયબ્રેરીને વિભિન્ન સ્ત્રોતમાંથી નવીન પુસ્તકોની પ્રાપ્તિ અને પ્રક્રિયાની સુવિધા પૂરી પાડે છે. આ મોડ્યુલમાં લાયબ્રેરીના સંગ્રહ વિકાસની વૃદ્ધિના બધાં જ કાર્યોને સરળતાથી કરી શકવા માટેની સવલતો પૂરી પાડે છે. સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલ માંગ અને વિકેતાઓ દ્વારા મોકલવામાં આવેલ પુસ્તકોના આધારે શીર્ષક પ્રાપ્તિ માટેનાં પ્રયત્નો કરાય છે. જ્યારે વિનંતીપત્ર તૈયાર કરવામાં આવે ત્યારે વાઙ્મયસૂચિ સંબંધિત માહિતી સંગ્રહવામાં આવે છે. જે ઓર્ડર આપવા માટે માહિતી પૂરી પાડે છે, તે પહેલેથી જ જો ડુપ્લિકેશન થતું હોય તો અટકાવી દે છે. આ મોડ્યુલ ગ્રંથાલયના વાર્ષિક બજેટ સાથે તાદાત્મ જાળવી રાખવા અને વિભિન્ન વિભાગમાં બજેટની વહેંચણી માટે સહાયક બને છે. આ મોડ્યુલ ગ્રંથાલયમાં વિવિધ અહેવાલો અને પત્રો તૈયાર કરવામાં સમર્થ બનાવે છે. જે ગ્રંથાલયના સંપાદન કાર્યને કાર્યક્ષમ બનાવે છે.

9.2.2.2 કેટલોગ (Catalogue) :

કેટલોગ મોડ્યુલ ISO-2709નો ઉપયોગ કરીને MARC 21 ફોર્મેટમાં કોપી કેટલોગિંગને સપોર્ટ કરે છે. તે ગ્રંથાલયના કાર્યકર્તાને નવી હસ્તગત કરેલ લાયબ્રેરીના સંસાધનોની પ્રક્રિયા કરવા માટે સુવિધા આપે છે. SOUL ડેટા એન્ટ્રી માટે કેટલોગકર્તાને ગ્રંથાલયની સામગ્રી માટે પોતાની

9.1 પ્રસ્તાવના (Introduction)

તમે આ અભ્યાસક્રમના આગળના એકમમાં હાર્ડવેર અને સોફ્ટવેર જેવાં પદોથી જાણકાર થઈ ગયા છો. સંક્ષિપ્તમાં હાર્ડવેર પદનો ઉપયોગ કોમ્પ્યુટર પદ્ધતિના ભૌતિક સાધનો તરફ નિર્દેશ કરે છે અને સોફ્ટવેર પદ સામાન્ય રીતે પ્રોગ્રામોના પ્રકાર અથવા સૂચનાઓની યાદી દર્શાવે છે કે જેની કોમ્પ્યુટર પદ્ધતિને ડેટા પ્રક્રિયા કરવાની શક્તિ મેળવવા જરૂર પડે છે.

સામાન્ય રીતે સોફ્ટવેર પેકેજ એટલે કોઈ પ્રોગ્રામોનો સેટ તૈયાર કરાય. કોઈ ચોક્કસ કાર્યને અથવા કાર્યના જથ્થાને પૂર્ણ કરવા ઘણાં પ્રોગ્રામ સેટ દ્વારા તે તૈયાર થાય છે તેમજ ઘણાં કાર્યોને તેમાં આવરી લેવામાં આવે છે.

પરંપરાગત રીતે સોફ્ટવેર્સનું નિર્માણ અનુભવી પ્રોગ્રામર્સ દ્વારા સંસ્થાની અંદર થાય છે. પરંતુ તેઓ લાંબો સમયગાળો લઈ લે છે. એનું મુખ્ય કારણ કોમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામર્સ ગ્રંથાલયમાંની વિવિધ નિભાવ પ્રક્રિયાઓથી અજાણ હોય છે. આ માટે તેમણે સમજણ કેળવવી પડે છે અને તેમને વારંવાર ફેરફારની જરૂર પડે છે.

સોફ્ટવેર પેકેજની ખરીદી માટે બીજો વિકલ્પ છે, સુધારા—વધારા કરી શકાય તેવા પેકેજ પ્રોગ્રામ દ્વારા પદ્ધતિ વિકાસાવવી. આ પ્રોગ્રામમાં મહત્વના પ્રોગ્રામનો જથ્થો રહેલો છે. જે એવી રીતે લખાયેલ છે કે જે ક્રિયાત્મક ઉપયોગમાં લેતાં પહેલાં આ પ્રોગ્રામને સારી રીતે સમજવા ખરેખર જરૂરી છે.

વ્યાપારિક ધોરણે ઉપલબ્ધ ચોક્કસ એપ્લિકેશન સોફ્ટવેર ખરીદવાનો એક મોટો ફોયદો એ છે કે સમય અને પૈસાની બચત થાય છે. સમસ્યા શિક્ષણ ટીમ દ્વારા કોઈપણ સમસ્યા ઝડપી ઉકેલવામાં આવે છે.

9.2 સોલ (SOUL) Software for University Library :

કોલેજ અને યુનિવર્સિટીની આવશ્યકતાઓને ધ્યાનમાં રાખીને સેન્ટર દ્વારા એક અદ્યતન ટેકનોલોજી દ્વારા લાયબ્રેરી મેનેજમેન્ટ સોફ્ટવેર વિકસાવવામાં આવ્યું છે. તે યુઝર ફ્રેન્ડલી સોફ્ટવેર ક્લાયન્ટ સર્વર એન્વાયમેન્ટ હેઠળ વિકસાવવામાં આવ્યું છે. સોફ્ટવેર અઝયુબેશન, બીબ્રીઓમેટ્રીક ફોર્મેટ અને નેટવર્કિંગ માટે આંતરરાષ્ટ્રીય પ્રોટોકોલનું પાલન કરે છે. આ વ્યાપક અભ્યાસ પછી તેમજ દેશના વરિષ્ઠ વ્યાવસાયિકો સાથે ચર્ચા કરી અને પછી વિકસાવવામાં આવેલ છે. આ સોફ્ટવેર ફક્ત યુનિવર્સિટી માટે જ નહીં પરંતુ દરેક જાતના ગ્રંથાલયો તેમજ કોઈપણ કદના ગ્રંથાલયો માટે ઉપયોગી છે.

સોલ સોફ્ટવેર પ્રથમ સંસ્કરણ Caliber (કેલીબર) 2000 દરમ્યાન રીલીઝ કરવામાં આવ્યું હતું. સોલ 1.0 નો ડેટાબેઝ MS SQL પર રચાયેલ છે અને તે MS SQL Server 7.0 અથવા તેનાથી ઉચ્ચ સંસ્કરણ સાથે સુસંગત છે. 2008 માં તેનું નવું સંસ્કરણ બહાર પાડવામાં આવ્યું. SOUL ના નવા સંસ્કરણ માટેનો ડેટાબેઝ MS SQL અને My SQL (અથવા કોઈપણ RDBMSના નવીનતમ સંસ્કરણો માટે રચાયેલ છે. આ SOUL 2.0 આંતરરાષ્ટ્રીય ધોરણો જેવાં કે MARC 21, Bibliographic format, UNICORD based Universal Character Set, મલ્ટી લેંગ્વેજ, બીબ્રીઓગ્રાફીક્સ રેકોર્ડ્સ અને એનસીઆઈપી 2.0 (NCIP 2.0) આધારિત પ્રોટોકોલ ઈલેક્ટ્રોનિક દેખરેખ અને નિયંત્રણ માટે સુસંગત છે.

9.2.1 સોલ (SOUL)ની લાક્ષણિકતાઓ :

- ભારતીય અને વિદેશી ભાષાઓ માટે યુનિકોડ આધારિત બહુભાષીય સપોર્ટ તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય ધારા—ધોરણો અનુરૂપ છે.

સોલ 2.0, કોહા, ન્યુજેનબીલ : વિવિધ મોડ્યુલ્સ અને મૂલ્યાંકન

રૂપરેખા

- 9.0 ઉદ્દેશો
- 9.1 પ્રસ્તાવના
- 9.2 સોલ
 - 9.2.1 સોલ (SOUL)ની લાક્ષણિકતાઓ
 - 9.2.2 મોડ્યુલ્સ (Modules)
- 9.3 કોહા
 - 9.3.1 કોહાનો ઈતિહાસ
 - 9.3.2 વિશેષતાઓ
 - 9.3.3 કોહાનું સ્થાપત્ય (Koha Architecture)
 - 9.3.4 કોહાના મોડ્યુલ્સ
 - 9.3.5 ખાસ લાક્ષણિકતાઓ
- 9.4 ન્યુજેનબીલ
 - 9.4.1 લાક્ષણિકતાઓ – સુવિધાઓ
 - 9.4.2 સંપાદન (Acquisition Module)
 - 9.4.3 કેટલોગિંગ (Cataloguing Module)
 - 9.4.4 પરિક્રમણ (Circulation)
 - 9.4.5 સિરિઅલ મેનેજમેન્ટ (Serial Cant.)
 - 9.4.6 વહીવટ (Administration)
 - 9.4.7 અન્ય ઉપયોગિતાઓ
- 9.5 સારાંશ
- 9.6 તમારી પ્રગતિ ચકાસો
- 9.7 ચાવીરૂપ શબ્દો
- 9.8 સંદર્ભો અને વિશેષ વાંચન

9.0 ઉદ્દેશો (Objectives)

- આ એકમના અધ્યયન કર્યા પછી તમે આ બાબતથી સક્ષમ બનશો.
- સોફ્ટવેર સાથે સંકળાયેલી સામાન્ય વિભાવનાઓ સમજવામાં.
- મહત્વના ઓપન સોર્સ સોફ્ટવેર અને પ્રોપરાયટરી સોફ્ટવેરના મહત્વના પાસાંઓ સમજવામાં.
- કોમ્પ્યુટર સોફ્ટવેર કઈ પદ્ધતિ દ્વારા વિકસાવવામાં આવે છે તે જાણી શકવામાં.
- તમારી બધી જ જરૂરિયાતો પૂરી પાડી શકે તેવા સોફ્ટવેર પેકેજસને શોધી કાઢવામાં.